

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ: ДОСВІД ЧЕХІЇ, УКРАЇНИ, ПОЛЬЩІ, СЛОВАЧЧИНИ

м. Мост, Чеська Республіка

МАТЕРІАЛИ
міжнародної
науково-практичної конференції

9–10 травня 2017

Національна академія прокуратури України
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
ГО «Фундація науковців та освітян» (ESF)
Луганський державний університет імені Е.О. Дідоренка

**СУЧАСНИЙ СТАН ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ:
ДОСВІД ЧЕХІЇ, УКРАЇНИ, ПОЛЬЩІ,
СЛОВАЧЧИНИ**

МАТЕРІАЛИ
міжнародної науково-практичної конференції

9–10 травня 2017 року

Київ
2017

УДК 343.35

ББК 67.9

С 68

Науковий комітет:

Присяжнюк І. (голова), Власова Г. (заступник голови),
Ведмідський О., Кириченко О., Мельниченко О., Шамара О.

Організаційний комітет:

Адаменко В., Люлько С., Посуй А., Столяр Т., Чубко В.

Сучасний стан протидії корупції: досвід Чехії, України, Польщі, Словаччини:

С 68 (м. Київ, 9–10 травня 2017 року). – К.: Національна академія прокуратури України, 2017. – 68 с.

ISBN 978-617-7500-20-8

У збірнику матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан протидії корупції: досвід Чехії, України, Польщі, Словаччини», що відбулася у місті Мост (Чеська Республіка) 9–10 травня 2017 року за підтримки В. Адаменка та сприяння мерів міст Моста та Ірпеня, вміщено виступи і тези доповідей учасників. Співорганізаторами заходу виступили Національна академія прокуратури України, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, ГО «Фундація науковців та освітян» (ESF), Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка.

Захід, в якому взяли участь фахівці-практики правоохоронних органів, науковці, викладачі та здобувачі вищих навчальних закладів, представники громадськості, організовано з метою об'єднання зусиль наукової спільноти Чеської Республіки, України, Республіки Польща, Словацької Республіки, експертів Європи, інших заінтересованих осіб для розв'язання проблем протидії корупції та обміну досвідом.

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції можуть бути використані у практичній діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, науково-дослідній роботі та навчальному процесі спеціалізованих вищих навчальних закладів.

УДК 343.35

ББК 67.9

Матеріали друкуються в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність наведених фактів, цитат, цифр, прізвищ тощо несуть автори.

Посади авторів зазначені на час проведення заходу.

ТАРАСЕНКО Олег
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
м. Київ, Україна

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ СУД: ПОГЛЯД НА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Із внесенням змін до Конституції України [1] та прийняттям у новій редакції Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [2] у судовій системі України розпочато реформу, якою передбачено створення Вищих спеціалізованих судів, зокрема, одним із таких судів є Вищий антикорупційний суд (п. 2 ч. 2 ст. 31).

Так, у статті 32 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [2] зазначено, що Вищий антикорупційний суд має повноваження: здійснювати правосуддя як суд першої інстанції у справах, визначених процесуальним законом; аналізувати судову статистику, вивчати та узагальнювати судову практику, інформувати про результати узагальнення судової практики Верховний Суд; здійснювати інші повноваження, визначені законом.

Цікавим є той факт, що рішення Вищого антикорупційного суду можна оскаржити лише у Верховному суді, тобто ліквідується апеляційна інстанція судової ланки, що призведе до обмеження прав підсудних за такими справами стосовно розгляду справ щодо інших злочинів. До того ж це суперечить положенням Кримінального процесуального кодексу України [3], якими передбачено три ланки судової системи. Водночас проект Закону про антикорупційні суди [4] передбачає апеляційні палати, судді цієї палати переглядають в апеляційному порядку ухвали Вищого спеціалізованого суду, які можуть бути оскаржені відповідно до процесуального закону, за винятком тих, якими було закінчено розгляд справи по суті.

Наведений проект Закону [4] хоч і вирішує ряд питань, пов'язаних з діяльністю антикорупційного суду, які не передбачені Законом України «Про судоустрій і статус суддів» [2], проте його положення не розкривають питання: яким судом будуть розглядатися провадження щодо суддів антикорупційного суду та корупційні злочини, які не підслідні Національному антикорупційному бюро України; яким чином будуть діяти суди, якщо при розгляді справи по суті судом буде встановлено необхідність здійснити перекваліфікацію злочину на інший (наприклад, з «неправомірної вигоди» на «шахрайство»). Тобто можна припустити ситуацію, яка впливає із розглянутих законодавчих актів. Так, наприклад, у процесі виявлення злочину підрозділами Національного антикорупційного бюро України задокументовано правопорушення, пов'язане з корупцією,

яке підтримано спеціалізованою антикорупційною прокуратурою, у свою чергу судом у процесі досудового розслідування будуть розглядатися питання прийняття процесуальних рішень (слідчих (розшукових) дій та заходів забезпечення кримінального провадження), а вже в судовому розгляді суддям такого суду буде складно прийняти рішення, яке не відповідає поданій стороною обвинувачення підозрі, оскільки, у такому разі може виникнути питання зміни правової кваліфікації обвинувачення та передача провадження до іншого суду, що на практиці буде здійснити досить складно.

І не безпідставними є дискусії, що виникають в засобах масової інформації щодо доцільності створення антикорупційного суду та розроблення процесуального законодавства, направленого на діяльність спеціальних судів [5]. Адже це призведе до порушення прав особи, справи відносно якої розглядатимуться спеціалізованим судом, і, відповідно, масового звернення до Європейського суду з прав людини щодо порушення прав.

На сьогодні до створення антикорупційного суду закликає Європейський Союз та Сполучені Штати Америки, наголошуючи на необхідності створення прозорого добору кандидатів до цього суду.

Враховуючи наведене, вірною є думка, що до спеціалізації судів треба «підходити» дуже обережно, щоб уникнути практики «спеціальних» судів з їх подвійними стандартами правосуддя. У деяких країнах встановлені спеціальні судові колегії для розгляду складних економічних злочинів, у тому числі, пов'язаних з корупцією, а головою таких колегій є кваліфікований суддя, який пройшов необхідне професійне навчання. У такому випадку повинні виділятися ресурси для професійного навчання суддів, які частіше розглядають справи про корупцію [6, с. 22].

Якщо ж проаналізувати міжнародну практику стосовно спеціалізованих антикорупційних судів, то, як приклад, спеціалізований антикорупційний суд функціонує в Індонезії [7], такі суди, у свою чергу, виявляють високий ступінь незалежності при розгляді судових справ стосовно індонезійських державних посадових осіб за корупційні дії [8], у Хорватії відповідно до Закону «Про Управління з боротьби з корупцією та організованою злочинністю» передбачено розгляд справ, що підпадають під юрисдикцію Управління з попередження корупції та організованою злочинністю, призначеними слідчими суддя і сформованим складом суду, що складається виключно з професійних суддів [6, с. 90], які мають додаткові повноваження для ведення корупційних справ [9].

Утім, здебільшого у країнах Європейського союзу корупційні справи розглядаються звичайним судом із розгляду кримінальних справ, така практика існує в Латвії [6, с. 54], Великобританії [6, с. 105], а у Франції Центральна служба із запобігання корупції може надавати консультації органам суду та слідства у зв'язку з конкретною кримінальною справою з питань, пов'язаних з корупційними діями [6, с. 118].

Отже, враховуючи умови сьогодення та міжнародну практику, в Україні є необхідність створення антикорупційної спеціалізації в судовій системі. У такому разі склад суддів повинен формуватися залежно від виду корупційного злочину та за необхідності із залученням спеціалістів у зазначеній сфері діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 2 червня 2016 року № 1401-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1401-viii> 2
2. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2016. – № 31. – Ст. 545.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року // Голос України. – 2012. – № 90–91 від 19 травня 2012 року.
4. Проект Закону про антикорупційні суди від 1 лютого 2017 року № 6011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61038
5. Новосельцев А. Ще один глухий кут судової реформи / А. Новосельцев // «Ракурс» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.racurs.ua/1206-gluhyy-kut-sudovoyi-reformy>
6. Специализированные институты по борьбе с коррупцией: обзор моделей / Организация экономического сотрудничества и развития. Сеть по борьбе с коррупцией для стран Восточной Европы и Центральной Азии // Борьба со взяточничеством и коррупцией. – 25 января 2008. – С. 140 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.oecd.ru.org/corr.html>
7. Public courts / Judiciary of Indonesia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Judiciary_of_Indonesia
8. Judicial System / Indonesia Corruption Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.business-anti-corruption.com/country-profiles/indonesia>
9. В Хорватии маленькое антикоррупционное агентство смогло посадить коррупционеров / Западная правда [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zpravda.com/81-v-horvatii-malenkoe-antikorrupcionnoe-agenstvo-smoglo-posadit-korrupcionerov.html>